

nieuwsbrief december 2010

MEDISCHE MISSIE ZUSTERS

Vrouwen vaak motor voor verandering

Vrouwennetwerken in Nederland

Sparen tegen de woekeraars

Een bijzondere missie in Zuid-India

Zeven vragen aan...

Antoinette Witjes MMZ over haar missie

Een zak rijst is geen oplossing

Over de noodhulp van de Vrienden
in 2010

Bezoek onze nieuwe website:
www.medischemissiezusters.nl

De verborgen kracht van vrouwen

Colofon

Medische Missiezusters is een uitgave van de Stichting Vrienden van de Medische Missiezusters om geïnteresseerden te informeren over leven en werk van de medische missiezusters.

Redactie

Magda Van Hoyweghen, MMZ
Livina de Nijs, MMZ
Tjitze Vogel en
Mark van Kuilenburg
(eindredacteur)

Commentaar en reacties

Te richten aan:
Mark van Kuilenburg,
vriendenmmz@antenna.nl

Nederland

Wittevrouwensingel 55
3572 CB Utrecht
Telefoon 030 2732 503
ING Bank 33 56 00
Rabobank 3642 60 602

België

Ciambellanidreef 25/2
B-9120 Beveren
Telefoon 03 2954 090
ING Bank 320 015 396 596

Internet

E-mail:
vriendenmmz@antenna.nl
Website:
www.medischemissiezusters.nl

Vormgeving

Arti Medica, Ben Kooloos
www.artimedica.nl

Druk

ID Print, Roelofarendsveen

Foto's

Archief MMZ

Medische Missiezusters wordt tweemaal per jaar toegezonden aan donateurs en geïnteresseerden. Ook interesse? Stuur een mailtje of bel met het kantoor in Utrecht. De nieuwsbrief wordt kosteloos toegezonden, er wordt gevraagd om een vrijwillige bijdrage.

ISSN: 0926-1281

Van de redactie

Het scheppen van verbindingen

Als we om ons heen kijken, zien we meer dan ooit een wereld met een hevige behoefte aan verbinding. Er komt een wereld op ons af die zó groot en omvattend is, dat ze alleen maar klein te begrijpen en aan te pakken is. En juist daar zit de oorsprong en de kracht van de medische missiezusters. En de essentie van hun boodschap, die in daden wordt uitgedragen.

Voor mijzelf werd dat duidelijk door het werk in Malawi van mijn (aangetrouwde) tante Joke - zuster Angela onder de missiezusters. Zij werkte vanuit betrokkenheid met mensen in situaties die 'mondiaal' gezien uitzichtloos leken. Een kleinschalige benadering, maar daarmee wel een goed alternatief voor grootse plannen en even grootse wanhoop. De beste plannen blijven immers steken in symboliek als ze mensen niet meer grip op hun directe werkelijkheid geven.

Die kleinschaligheid vinden we terug in het werk van zuster Gracy Kalloo in Zuid-India – zie pagina 4 en 5. De term economie associëren wij dezer dagen met schaalvergroting, crisis en geldverslaving. Maar hier zien we dat economie mensen juist kan verbinden, dankzij slimme en kleinschalige initiatieven.

De boodschap van liefde en vertrouwen vinden we terug in de strijd tegen de vrouwenhandel en in de noodhulp in Haiti en Pakistan - eigenlijk in alles waarover u ook weer in onze nieuwsbrief leest. De verborgen kracht van vrouwen blijkt te bestaan uit het scheppen van verbindingen door onderling vertrouwen, en uit het terugbrengen van problemen tot een formaat waarbij menselijke schaal en menselijk contact uitgangspunt zijn.

Waar het brede perspectief in de "mannenwereld" van politiek en economie vaak tot manie of pessimisme leidt, bestaat de verborgen kracht eruit dat concrete uitdagingen worden aangegaan met andere mensen. In een mensenwereld, in plaats van in een abstracte wereld van beleid en papieren toekomstplannen.

Namens de redactie wens ik u goede Kerstdagen en een voorspoedig nieuw jaar toe!

Tjitze Vogel
Lid van de redactie

Resultaten lezersonderzoek

Bent u benieuwd naar de resultaten van ons lezersonderzoek? Deze vindt u op onze **nieuwe website www.medischemissiezusters.nl** onder 'materiaal'. U kunt ze ook aanvragen bij ons kantoor, tel. 030 2732 503.

'Vrouwen zijn vaak de motor voor verandering'

De kracht van vrouwennetwerken in Nederland

Veel Nederlandse medische missiezusters blijven na hun terugkomst in Nederland actief in de samenleving. Een van hen is Hedwig Oliver (1932), die vrijwilligster was bij de Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel (SRTV) en nu nog bij de Interkerkelijke Stichting Kerken en Buitenlanders (ISKB).

'Ik heb 21 jaar in Indonesië gewerkt, heel veel voor én met vrouwen. Toen ik in 1990 terugkwam, werd ik geïnspireerd door een religieuze die een werkgroep tegen vrouwenhandel wilde beginnen. In Jakarta was ik al geconfronteerd met dit probleem. In de straat waar wij woonden, stond een kantoor waar vrouwen geronseld werden om te werken in het Midden-Oosten. Daar kwamen destijds al verontrustende verhalen vandaan... Al snel waren we met zo'n twintig zusters, allemaal met buitenlandse ervaring. We wilden vrouwen overal in de wereld duidelijk maken dat ze niet iedereen die hen een rooskleurige toekomst voorspiegelde, moesten geloven.

'In diezelfde tijd ben ik begonnen als vrijwilligster bij het *Vrouwen Ontmoetings Project* van het ISKB. Het project werkt aan hele laagdrempelige ontmoetingen tussen Nederlandse vrouwen en vrouwen uit andere culturen, en dat sprak me persoonlijk erg aan. Er hebben trouwens meer medische missiezusters in meegewerkt. Je moet rekenen, we zijn in onze missietijd veel met mensen uit andere culturen omgegaan, dus we zijn wel wat gewend. In het begin ging het vooral om ontmoetingen met Marokkaanse en Turkse vrouwen, inmiddels is het spectrum veel breder: ik kom vrouwen tegen uit Irak, Afghanistan, Eritrea, noem maar op...

'Eén keer per week heb ik nu een ontmoeting met een buitenlandse vrouw. Wederzijds vertrouwen en respect zijn belangrijk, en de taal leren staat voorop – een stapje op weg naar de inburgeringscursus. Ik werk daarbij heel intuïtief. Als ik bijvoorbeeld merk dat een vrouw niet lekker is, vraag ik daarop door en behandel ik tegelijk de uitdrukkingen die we hebben voor ziek zijn, welke ziekten er zijn, enzovoort. Een andere keer ga ik de keuken in, trekken we alle lades open en oefenen we de namen van alles wat we tegenkomen.

'Ik woon in het Utrechtse Overvecht – een wijk waar veel negatiefs over is geschreven. Maar kijk eens in de buurthuizen, kijk eens hoeveel goeds er ook gebeurt! Veel vrouwen die als cliënt zijn begonnen, geven nu zelf les of doen ander vrijwilligerswerk. Ik ken een vrouw uit Eritrea

Medische missiezuster Hedwig aan het werk

– toen ik haar ontmoette, had ze niets, we moesten zelfs huisvesting voor haar regelen. En nu werkt ze, ze heeft een goede presentatie, spreekt goed Nederlands en is zelf als vrijwilligster actief. Dat zijn wel vrouwen die mij inspireren.

'Je kan niet iedereen helpen. Mensen moeten zélf gemotiveerd zijn, anders haalt het niets uit wat je doet. Dat hebben we inmiddels wel geleerd. Vaak is het ook een kwestie van drie stappen vooruit en één naar achteren. Maar wat mij betreft ligt dit soort werk in het verlengde van onze missie als congregatie: vrouwen kracht geven, zodat ze zelf verder kunnen. Vrouwen zijn heel vaak de motor voor veranderingen - dat zag ik in Indonesië en dat zie ik hier in Utrecht.'

De Interkerkelijke Stichting Kerken en Buitenlanders is een professioneel geleide vrijwilligersorganisatie die Utrechters van Nederlandse en van buitenlandse komaf met elkaar in contact wil brengen. Er zijn enkele tientallen vrijwilligers bij betrokken.

Zie voor meer informatie: www.iskb.nl. En voor de Religieuzen tegen Vrouwenhandel: www.srtv.info.

Sparen tegen de woekeraars

Een bijzondere missie in Zuid-India

“Oorspronkelijk hadden we het Kodaikanal-centrum gekocht als een rustoord voor onszelf. Maar toen we de noden van de plaatselijke bevolking zagen, maakten we er toch maar een missiehuis van” vertelt zuster Gracy Kalloo uit Zuid-India. De zusters begonnen met activiteiten op het gebied van basisgezondheidszorg, onderwijs en vormingswerk. En ze zetten een kredietprogramma op om mensen uit de handen van geldwoekeraars te houden.

India mag een land zijn met een snel groeiende economie, miljoenen *dalits* (kastelozen) en etnische minderheden merken daar weinig tot niets van. Een snelle analyse van de medische missiezusters in Kodai-kanal ondersteunt dit. Ze werken in een gebied van ongeveer 20.000 mensen. 30% van de bevolking heeft het redelijk tot goed: ze hebben betaald werk, land in eigendom of ze zijn handelaren. Maar 70% heeft het slecht tot zeer slecht: het zijn kastelozen, mensen van etnische minderheden of immigranten uit Tibet en Sri Lanka - zonder werk, in slechte gezondheid en vaak analfabeet.

Verantwoordelijkheid

De zusters begonnen met een kliniek

voor basisgezondheidszorg waar ze mensen behandelen tegen aandoeningen als diarree, huid- en worminfecties en ondervoeding. Ook geven ze voorlichting over hygiëne en gezondheid. Op die manier worden ruim 3000 mensen per jaar geholpen, terwijl ze ook nog eens 300 kinderen

extra voeding en gezondheidszorg geven. Maar de zusters doen meer. “We willen dat mensen de verantwoordelijkheid nemen voor hun leven en hun gemeenschap. We hebben vrouwen bijvoorbeeld laten zien wat de kracht is van kruiden en natuurgeneeskunde – vaak werken die heel

Help de zusters in Kodaikanal!

De medische missiezusters hebben het Kodaikanal-centrum in 1959 gekocht van een gepensioneerd Britse officier. De bouwkundige staat van het centrum was nooit geweldig, maar is de laatste jaren ernstig achteruit gegaan, o.a. door noodweer en overstromingen. De zusters investeren alles wat ze hebben in de gemeenschap en hebben dus geen middelen voor de hoogstnoodzakelijke heropbouw van het centrum. Daarom hebben ze de Vrienden om hulp gevraagd.

Graag willen we u oproepen om letterlijk uw steentje bij te dragen aan de heropbouw van het Kodaikanal huis. Hoe? Kijk op www.medischemissiezusters.nl, of maak een gift over op ons bankrekeningnummer 3642 60602 t.n.v. Stichting Vrienden Medische Missiezusters, o.v.v. 'gift Kodaikanal'. Bedankt!

effectief, en je spaart tegelijk dure (en vaak slechte) medicijnen uit!" Maar ze leren vrouwen ook hoe ze zich kunnen organiseren, wat effectief leiderschap is en hoe ze zich teweek kunnen stellen tegen machtsmisbruik.

Buffer

Een hele bekende vorm van machtsmisbruik is die door de *geldlener*. Maar al te vaak komen arme families in acute geldnood – bijvoorbeeld als ze te lang geen werk hebben, er iemand ziek wordt en behandeling nodig heeft, of als have en goed door stormen worden vernield. Ze komen dan in handen van geldschieters die woekerrentes van tientallen procenten vragen. Hoe ga je daarmee om? De zusters

zetten een gezamenlijk spaarprogramma op. Wekelijks brengen families dat beetje geld dat ze over hebben bij elkaar en storten dat op een bankrekening. Op die manier creëren ze gezamenlijk een buffer die ze aan kunnen spreken wanneer het even tegen zit. Of wanneer ze willen investeren in een eigen bedrijfje of onderwijs voor hun kinderen. Zo wordt de afhankelijkheid van geldschieters sterk vermindert. Tegelijkertijd zien mensen dat ze samen sterk staan en wat kunnen bereiken – dat schept vertrouwen en versterkt de onderlinge band.

Zuster Gracy: "We hebben daadwerkelijk het verschil kunnen maken in het leven van veel mensen".

Waar is Kodaikanal?

Kodaikanal ligt in de deelstaat Tamil Nadu, in het Zuiden van India. Het is als toeristengebied sterk in opkomst. Het is groen, ligt op ruim 2.000 meter hoogte, met prachtige vergezichten.

Maar de idylle heeft ook een keerzijde. Los van de vele dalits (kastelozen) proberen veel gevluchte Tibetanen en mensen uit Sri Lanka hier een bestaan op te bouwen.

In Kodaikanal zijn vier medische missiezusters actief, in het hele district Zuid-India ruim 120. Deze zusters zijn bijna allemaal van Indiase afkomst.

De medische missiezusters zijn niet de enigen die vrouwen bijstaan in hun strijd tegen de geldwoekeraars.

In Bihar, een arme deelstaat in Noord-India, zijn tienduizenden vrouwen bezig samen met de Wereldbank om zelfhulpgroepen op te zetten. Voorheen moesten de vrouwen geld lenen tegen omgerekend wel 120% per jaar. Dankzij de zelfhulpgroepen kunnen ze nu bij hun lokale bank lenen tegen 9% per jaar. Dat scheelt dus ruim een factor 13! Net als bij het project van de zusters geldt ook hier: vrouwen zijn niet alleen financieel beter af, ze krijgen ook meer zelfvertrouwen en eigenwaarde.

7

Zeven vragen aan... Antoinette Witjes MMZ

1. Waar en hoelang hebt u in de missie gewerkt?

Een tijdje in Ghana, maar het langst – ruim 30 jaar – in Kenia. In 2004 ben ik na 33 jaar missie weer naar Nederland teruggekeerd.

2. Wat voor werk deed u in Kenia? Sloot dat aan bij uw opleiding?

Ik had een opleiding boekhouden en administratie, en daar paste mijn werk helemaal bij. Ik heb heel veel met financieel beleid gedaan en wat daar allemaal bij komt kijken. Later was ik Hoofd Financiën van het district Oost Afrika, en nog weer later was ik betrokken bij de financiën van de congregatie in het algemeen.

3. Hebt u met andere religieuzen kunnen samenwerken? Hoe was dat?

Ja, bijvoorbeeld met de zusters van Mill Hill. Er zijn ook meer dan honderd religieuze congregaties actief in Kenia! We konden verschillen van mening hebben, maar onze idealen waren hetzelfde. Daarom ging het samenwerken in de praktijk erg goed.

4. Wat hebt u kunnen bereiken in de tijd dat u werkte?

Soms denk ik: heel veel. Maar ik kan het niet meten. Ik heb veel mensen opgeleid en proberen door te geven hoe je dit werk doet: met eerlijkheid en rechtvaardigheid. Eén ding vond ik erg jammer: ik heb geen Afrikaanse medische missiezusters kunnen opleiden voor mijn financiële werk.

Die werkten liever in de verpleging of in de zorg dan met cijfertjes bezig te zijn...

5. Is er veel veranderd in de tijd dat u werkte?

Ja en nee. In de jaren '70 was het goed op allerlei gebied, maar sindsdien is dat teruggelopen. Hiv-aids heeft natuurlijk veel verwoesting gezaaid. En verder noem ik de corruptie. De meesten van mijn leerlingen zijn de fout in gegaan, na jaren van trouwe dienst. De verleiding om geld in eigen zak te steken, wordt dan te groot. Maar op veel andere gebieden is zeker vooruitgang geboekt.

6. Wat viel u het meeste op toen u terug in Nederland kwam?

Ik voelde me een vreemde eend in de bijt! Nergens wist ik de weg, en ik moest wennen aan de overvolle winkels – zelfs al koop je brood of melk, dan nog kan je kiezen uit een enorm aanbod. En verder - het goede openbare vervoer, de goede wegen, het weer ervaren van de seizoenen, het taalgebruik, altijd water in de kraan, geen stroomstoringen... In feite moet je gewoon weer inburgeren.

7. Wat zou u anders doen als u alles over mocht doen?

Helemaal niets. Ik ben heel dankbaar voor mijn Afrika-jaren, waarin ik veel geleerd heb. Nederland is mijn vaderland, Kenia mijn moederland!

In Memoriam

Zuster Laetitia Koten overleed op 22 juni van dit jaar. In 1945 trad ze toe tot de medische missiezusters, en in 1949 werd ze uitgezonden naar Pakistan. Daarna werkte ze het meeste in Afrika, waar ze maar liefst 48 jaar verbleef. Zuster Laetitia was een markante vrouw met veel talenten. Naast haar werk maakte ze heel veel muziek. Maar ze trad ook op als goochelaar en vermaakte zo hele zalen. Tegelijkertijd had ze een duidelijk contemplatieve inslag. Zuster Laetitia is 87 jaar geworden.

Zuster Joanna van Miltenburg is overleden op 13 juni jl. In 1951 trad Zuster Joanna toe tot de medische missiezusters, waarna ze van 1957 tot 1992 werkte in Indonesië. Eerst als vroedvrouw, later als hoofd van een verpleegstersopleiding. Ze stond bekend als een taaie volhouder en ze werd geroemd om haar gevoel voor humor. Haar leerlingen in Indonesië hebben haar in dankbaarheid herdacht. Zuster Joanna is 87 jaar geworden.

ANBI

De Stichting Vrienden Medische Missiezusters is bij de fiscus geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

De Vrienden hoeven geen belasting te betalen over schenkingen, erfenissen en legaten. Bovendien kunt u uw giften aftrekken van de belasting. Dat geldt óók voor België (vanaf € 30).

Een zak rijst is de oplossing niet...

Noodhulp van de Vrienden Medische Missiezusters

In 2010 hebben de Vrienden Medische Missiezusters tweemaal geld uitgetrokken voor noodhulp. Begin dit jaar werd 3.000 euro noodhulp gegeven aan Haïti. En in september werd er 5.000 euro beschikbaar gesteld voor Pakistan. Naar wie ging dit geld en waar werd het voor gebruikt?

Op 12 januari van dit jaar vond er een verschrikkelijke aardbeving plaats op Haïti. De Vlaamse ontwikkelingswerkster Jeannine De Beleyr was op dat moment al 14 jaar actief in het project *Ti Solèy leve* ('Kleine opgaande zon'). Jeannine is een goede bekende van de medische missiezusters. Vlak na de beving schreef ze: *"Ooit zal ik zeggen dat ik twee levens in Haïti heb geleefd, een leven vóór de aardbeving en een leven erna. De grens in tijd is maar een paar seconden trilling, de grens in emotie is onbeschrijfbaar groot... De breuklijn is gezet, het oude Haïti bestaat niet meer, het nieuwe heeft de vorm van vele vraagtekens."*

Steunen

Jeannine was ontzet door de ramp en wat die heeft aangericht. Maar ze herpakt zich snel, kijkt wat ze kan doen, roept de hulp van het buitenland in en komt met voorstellen voor hulp. Al snel heeft ze drie projecten op stapel staan, waaronder hulp aan families die weeskinderen opnemen.

Veerkracht

Naast alle wanhoop ziet Jeannine De Beleyr de veerkracht van het Haïtiaanse volk. Een paar maanden na de beving schrijft ze:

"Een zak rijst is de oplossing niet. Wie de aardbeving overleefde, heeft vernieling en dood gezien, heeft de kreten van gekwetsten gehoord, voelde bij elke naschok telkens weer de ontzettende angst... En toch vraagt die getraumatiseerde gedupeerde aan ons geen psychologische opvang, geen zak rijst. De student vraagt een beurs om zo vlug mogelijk zijn studies voort te zetten... De handelsvrouw wil zo snel mogelijk weer een handeltje opzetten en zoekt daarvoor het basisgeld... Het opvang-gezin wil zo vlug mogelijk geld vinden om de gedupeerde kinderen weer op school te krijgen."

De Vrienden steunden het project van Jeannine De Beleyr met 3.000 euro.

15 miljoen mensen

Ook aan Pakistan hebben de Vrienden noodhulp gegeven. Medische missiezuster Sylvia Strahler, districtscoördinator Pakistan: *"Het is zo erg om zoveel mensen getroffen te zien zijn: op dit moment 15 miljoen mensen. Sommigen zitten nog vast in hun dorpjes. Er is een schreeuwende behoefte aan basale zaken zoals voedsel, drinkwater en medicijnen."*

De zusters in Pakistan zijn gaan zoeken naar manieren om zelf iets te kunnen bijdragen. Ze kwamen uit bij de organisatie AIM (*Identity, Merge and Action*) die een programma heeft dat geiten schenkt aan dorpelingen. Met een dubbel doel: enerzijds ervoor zorgen dat kinderen - vaak ondervoed - melk krijgen en zo dus gevoed worden. Anderzijds kunnen de getroffen boeren wat inkomsten halen uit het houden van geiten.

'De meesten hebben alles verloren behalve wat ze zelf mee konden nemen. Op deze manier krijgen ze weer iets - al is het weinig - in handen' volgens zuster Sylvia.

De Vrienden ondersteunen dit programma met 5.000 euro. Voor meer over AIM: zie www.aimngo.org

Wanhoop en hoop

*Letterlijk, maar zoveel meer figuurlijk,
ben ik door elkaar geschud...*

*Hoe moet ik rouwen,
ik weet niet waar ze begraven liggen,
de vrouw die mijn was deed,
de vrouw die voor me kookte,
de vriendin die met me lachte,
de student wiens beurs ik betaalde...*

*Hoe moet ik in volle blijdschap omarmen
mijn naaste Haitianen
die het wèl hebben overleefd...*

*Hoe moet ik nu luisteren naar hen,
die terugkeren naar het dorp,
die smeken om hulp,
het kind dat haar ouders verloor,
de moeder die na de verre reis
bevalt van een dode baby,
de vader die zoekt naar een huis, een thuis.*

*Hoelang zal ik 's nachts de trilling nog voelen,
de seconden van dood, de kreet van leven...*

*Hoe moet ik de "overkant" vertellen
dat we doorgaan en doorgaan
Dat we dank zij hen naar een
"nieuwe toekomst" bewegen...*

*Jeannine De Beleyr, 12 februari 2010,
een maand na de aardbeving op Haïti.*

